

не буде потреби, так як «спричинення смерті іншій особі» поглинає і випадки вбивства ненародженої дитини. При кваліфікації тяжких тілесних ушкоджень за ознаки «переривання вагітності», дії винної особи слід додатково кваліфікувати за вбивство. При незаконному проведенні абортів також повинна йти додаткова кваліфікація дій винних і за вбивство маленької особи.

Отже, кримінальне право, яке покликане захищати найбільш важливі суспільні відносини, не може «залишитись» осторонь найбільш цінних суспільних відносин – щодо захисту життя. Життя будь-якої особи повинне захищатися законом. Не допустимо говорити про правову державу там, де вчиняються вбивства з законного дозволу держави.

Пилипенко Є.О.

Донецький юридичний інститут МВС України, викладач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності факультету міліції громадської безпеки, кандидат юридичних наук

ЗНИКНЕННЯ БЕЗВІСТІ ПОТЕРПІЛОГО ЯК ОСОБЛИВО КВАЛІФІКУЮЧА ОЗНАКА ЗАЛИШЕННЯ В НЕБЕЗПЕЦІ

Чинне кримінальне законодавство України визначає вичерпний перелік злочинів проти життя та здоров'я особи, особливе місце серед яких займає злочин, передбачений ст. 135 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Залишення в небезпеці», який не тільки ставить в небезпеку життя та здоров'я особи, але й може завдати їм реальної шкоди. Так, залишення в небезпеці, що спричинило смерть або інші тяжкі наслідки охоплюється ч. 3 ст. 135 КК України (Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрану). Даний злочин є злочином з матеріальним складом, оскільки, окрім злочинного діяння, обов'язковим елементом об'єктивної сторони злочину є тяжкі наслідки та причинний зв'язок між діянням та наслідками, що настали (Мельник М.І., Клименко В. А. Кримінальне право. Особлива частина. 2008, с. 74-75).

На сьогодні законодавцем чітко не зазначено, які саме наслідки від залишення в небезпеці слід вважати тяжкими, а тому з приводу їх визначення існують певні суперечності. Головна суперечність полягає в тому, чи є тяжким наслідком від залишення в небезпеці зникнення безвісти потерпілого?

На мою думку, зникнення безвісти потерпілого повинно відноситись до тяжких наслідків від залишення в небезпеці та охоплюватись ч. 3 ст. 135 КК України. Так, у більшості випадків зникнення осіб безвісти, зниклими стають люди похилого віку, малолітні, а також ті, що страждають різними психічними захворюваннями. Тобто це ті особи, що підпадають під категорію потерпілих від злочину, передбаченого ст. 135 КК України.

У диспозиції ч. 1 ст. 135 КК України чітко зазначено, що потерпілим може бути особа, яка знаходиться у небезпечному для життя стані та позбавлена можливості до самозбереження через малолітство, старість, хворобу або внаслідок іншого безпорадного стану (Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрану).

Відповідно до вимог Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) у випадку зникнення безвісти особи, тобто відсутності будь-яких відомостей про неї по місцю її постійного проживання протягом трьох років, дана особа може бути оголошена судом померлою (ст. 46 ЦК України). Правові наслідки оголошення фізичної особи померлою прирівнюються до правових наслідків, які настають у разі її смерті (ст. 47 ЦК України) (Цивільний кодекс України : за станом на 01.10.2004 р. – Х.: ТОВ «Одисей», 2004, с. 33-34). Тобто законодавець прирівнює оголошення безвісно відсутньої людини померлою до фактичного настання її смерті.

На сьогодні, ч. 3 ст. 135 КК України встановлює кримінальну відповідальність за залишення в небезпеці, що спричинило настання смерті потерпілого та передбачає покарання для винної особи у вигляді позбавлення волі строком від трьох до восьми років (Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрану). Тобто даний злочин діюче кримінальне законодавство України визнає тяжким. Разом з тим, діюче цивільне законодавство України до фактичного настання смерті прирівнює факт оголошення безвісно відсутньої людини померлою, а саме визначає, що у разі відсутності будь-яких відомостей про людину по місцю її постійного проживання протягом трьох років, дана особа може бути оголошена судом померлою, а правові наслідки оголошення фізичної особи померлою прирівнюються до правових наслідків, які настають у разі її фактичної смерті.

У свою чергу, якщо залишення в небезпеці спричинило зникнення потерпілого безвісти, якого, згідно чинного цивільного законодавства України визнано померлим, що, у свою чергу, прирівнюється до фактичного настання його смерті, тоді можна стверджувати про те, що залишення в небезпеці, яке спричинило зникнення безвісти потерпілого за тяжкістю наслідків прирівнюється до залишення в небезпеці, що спричинило настання смерті потерпілого, адже відповідно до норм Цивільного кодексу України визнання особи померлою за наслідками є фактичним настанням її смерті.

Слід зазначити, що факт визнання особи у судовому порядку померлою у разі її зникнення безвісти зовсім не означає, що особа дійсно померла. Однак, у разі, якщо особа, що зобов'язана була піклуватися про іншу особу і мала змогу надати їй допомогу завідомило залишає останню без допомоги у разі знаходження її в небезпечному для життя стані і позбавленої можливості вжити заходів до самозбереження через малолітство, старість,

хворобу або внаслідок іншого безпорадного стану, а також у разі, коли винна особа сама поставила потерпілого в небезпечний для життя стан, це призведе до зникнення безвісти останнього більше ніж на три роки, винна особа повинна нести відповідальність за ч. 3 ст. 135 КК України, незалежно від того повернеться згодом потерпілий чи ні, оскільки така обставина є тяжкою для потерпілого, а тому прирівнюється державою до фактичного настання його смерті.

Горбачева И. М.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
доцент кафедры уголовного права, кандидат юридических наук*

ОПРЕДЕЛЕННОСТЬ ПРИЗНАКОВ САМОУПРАВСТВА В УГОЛОВНОМ ПРАВЕ УКРАИНЫ

Для нормального осуществления законной деятельности субъекты такой деятельности должны быть защищены на законодательном уровне. При чем таким образом, чтобы у лиц, вступающих в гражданский или хозяйственный оборот, отсутствовали возможности совершить самоуправные действия. Действующее законодательство (ст. 186 КУоАП и ст. 356 УК Украины) предусматривают ответственность за самоуправство.

Самоуправство как правонарушение исследовалось в работах А. П. Биньковского, В. Ф. Кириченко, В. В. Сташиса, Н. И. Бажанова, В. Н. Сафонова, Ю. В. Сапронова, О. В. Соколовой, И. К. Суркова и др. Однако неразрешенным остается вопрос о критериях определения вреда, причиненного в результате самоуправных действий.

Самоуправство является правонарушением со смешанной противоправностью, так как за его совершение предусмотрена ответственность в административном и уголовном законодательстве. Устанавливая их соотношение, необходимо исходить из того, что общественная опасность является той границей, по которой следует проводить отличие преступления от административного проступка, так как последний обладает лишь признаком «общественная вредность» (Михеева Т. Ю. Самоуправство: основные сложности установления признаков деяния // Уголовный процесс. — М.: «Новые юрид. ж-лы» — 2010 г. — № 1 — С.46).

Основным критерием, позволяющим отграничить самоуправство как проступок и преступление является размер (наличие) причиненного вреда в результате самоуправных действий. Здесь следует отметить следующее. Во-первых, КоАП Украины в ст. 186 определяет последствия как «не причинившее существенного вреда» («істотна шкода»), а УК Украины определяет уголовно наказуемый вред как «значительный вред» («значна шкода»). Т.е. изначально существует неоднозначность в терминологии в двух законодательных актах. Во-вторых, в теории административного права указывается, что понятие существенного вреда является оценочным, а